

Nr 236.

Av herr **Rahmn m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

I proposition nr 196 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag om provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst att utgå enligt av föredragande departementschefen föreslagna grunder. Enligt dessa grunder skulle avlöningsförstärkningen utgå *dels* i form av ett fast årligt belopp av 180 kr. till befattningshavare i 1—12 löneklasserna och 120 kr. till befattningshavare i högre löneklasser, *dels ock* i form av barn tillägg med ett belopp av 120 kr. för varje barn under 16 år, dock högst för tre barn.

Såsom förslaget utformats, har i propositionen upprullats ett spörsmål av vittgående betydelse, nämligen frågan om behovsprincipens tillämpande i den statliga lönesättningen. Av departementschefens uttalande framgår tydligt, att statsrådet önskar riksdagens principuttalande redan i år i denna fråga och att ett sådant principiellt avgörande nu "skulle vara till väsentlig ledning" för den sittande 1936 års lönekommitté i dennas fortsatta arbete på lönefrågans utredning.

Vi tillåta oss erinra om att behovsprincipen var föremål för ingående prövning av 1928 års lönekommitté, som i sitt år 1930 avgivna betänkande avslutade sin utredning i denna del med följande uttalande:

"Kommittén har för sin del ansett behovsprincipen icke kunna läggas till grund för en rationell lönesättning, om än vissa av de synpunkter, som anförts till förmån för densamma, äro teoretiskt försvarbara. Främst grundar kommittén denna sin uppfattning på omöjligheten att giva ett korrekt och allmängiltigt matematiskt uttryck för skilda människors olika behov. En gradering av löneförmånerna efter den av 1921 års lönekommitté förordade formeln: inga barn, ett barn, två barn, tre barn, fyra eller flera barn måste även för en anhängare av själva den bärande idén i behovsprincipen te sig såsom en alltför schablonartad anordning för att kunna vara tillfredsställande. En tjänstemans försörjningsplikter äro icke alltid inskränkta till den egna familjen. Mången har en åldrig moder eller syskon att försörja, och detta är, särskild vad de ogifta kvinnliga befattningshavarna beträffar, mycket ofta fallet. Icke heller för familjeförsörjare i den av 1921 års lönekommitté angivna bemärkelsen äro utgifterna alltid direkt proportionella mot antalet barn. Kommittén befarar också, att ett förslag, sådant som det av nyssnämnda kommitté framlagda, lätt nog skulle leda till betydande orättvisor i stället för till vad som åsyftats: största möjliga rättvisa. Riktigheten av denna uppfattning finner kommittén bestyrkt av en så gott som enhälligt tjänstemannaopinion mot behovsprincipen. Kommittén kan alltså för sin del icke tillstyrka, att denna princip vinner tillämpning i vidare mån, än densamma redan kan sägas hava kommit till uttryck i gällande avlöningsreglementen. I konsekvens med denna uppfattning föreslår kommittén, att särskilda barn-tillägg vid sidan av lönen icke vidare skola utgå."

Såsom av ovanstående uttalande framgår, avstyrkte alltså 1928 års lönekommitté efter ingående prövning behovsprincipens införande i lönesystemet.

Det nu framlagda förslaget synes vara framfört utan att någon som helst ny utredning i frågan senare verkställts. Propositionen nämner i varje fall ingenting om någon sådan och innehåller ej heller några upplysningar om vare sig myndigheters eller personalorganisationers ställning till den principiella sidan av förslaget. Vi erinra i detta sammanhang även om att, såsom i propositionen omnämnes, den *nu* sittande lönekommittén har sig direkt ålagt att bl. a. ”överväga frågan, om i statens lönesystem hänsyn bör tagas till de anställdas försörjningsplikt”. Ej ens denna kommitté synes ha hörts i ärendet, innan propositionen framlagts.

Med hänsyn till att behovsprincipen blivit prövad så sent som år 1930 och att någon ytterligare utredning i detta spörsmål sedan dess icke ägt rum samt i betraktande jämväl av att behovsprincipen i den föreliggande propositionen utformats på ett enligt vår mening synnerligen godtyckligt sätt — med bl. a. barn-tillägg endast upp till tre barn och högst 16 års ålder — finna vi det uteslutet, att riksdagen nu kan godtaga ett förslag av den stora principiella betydelse, varom här är fråga. Skulle riksdagen, såsom detta spörsmål ligger till, i enlighet med departementschefens hemställan nu godkänna en helt ny princip för den statliga lönesättningen, så komme riksdagen enligt vårt förmenande att göra sig skyldig till ett allvarligt avsteg från den försiktighet, som i frågor av denna art måste anses vara av nöden och som hittills i stort sett plägat utmärka statsmakternas behandling av lönefrågorna.

Under nu angivna förhållanden och i avvaktan på resultatet av de utredningar och förslag i lönefrågan, som kunna komma att framläggas av 1936 års lönekommitté, avstyrka vi alltså det i propositionen framlagda förslaget, i vad det samma avser beviljande av särskilda barntillägg.

För att så litet som möjligt föregripa den pågående löneutredningen borde enligt vårt förmenande rent principiellt sett en provisorisk avlösningsförbättring ha formen av proportionella tillägg till de ordinarie lönerna. Med det belopp, i runt tal 15.83 milj. kr., som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle disponeras för den provisoriska löneförstärkningen, synes det oss emellertid, som om en sådan strängt proportionell fördelning av de för ändamålet avsedda medlen skulle ge vissa grupper i de lägsta lönegraderna en väl ringa hjälp. Med hänsyn härtill och då det här endast är fråga om en tillfällig anordning för att under väntan på den förestående allmänna löneregleringen tillgodose de kännbaraste behoven, ha vi ansett oss i detta fall böra fränfalla den eljest riktiga linjen med proportionella tillägg. Vi vilja i stället föreslå, att den provisoriska avlösningsförstärkningen bestämmes att utgå med ett fast belopp av 180 kr. pr år i lönegraderna 1—4 och 240 kr. i övriga lönegrader.

Att, på sätt departementschefen föreslagit, fixera lönetillägget för alla befattningshavare över 12:e löneklassen till lägre belopp än det, som avsetts skola

utgå i löneklasserna 1—12, skulle innebära en så långt driven sammanpressning av löneskalan, att förfaringssättet måste enligt vårt förmenande betecknas som principiellt oriktigt och ur sakliga synpunkter omotiverat och olämpligt.

Under åberopande av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att den i propositionen nr 196 föreslagna provisoriska avlöningsförstärkningen åt vissa befattningshavare i statens tjänst skall utgå med ett fast belopp av 180 kr. pr år i 1—4 och 240 kr. pr år i övriga lönegrader.

Stockholm den 1 april 1937.

Edvin Leffler.

Nils Swartling.

Gösta Rahmn.

Nils Holmström.
